

torandus door de municipaliteit van Groningen naar Ter Apel 'gezonden'. De stad trad ongeacht de gewijzigde staatkundige en kerkelijke omstandigheden nog steeds als collator op. De 'municipaliteit' had het beroep uitgebracht, na zich op de hoogte gesteld te hebben van de 'goede hoedanigheden, talenten en geleerdheid' van de kandidaat.⁸

De intredepreek over 2 Corinthiërs 1:24 behandelde de vraag: 'Hoe of waar kunnen Leeraar en Gemeente op de nuttigste en aangenaamste wijze met elkanderen leven.'⁹ Koppius gaf zelf het goede voorbeeld. Naast zijn geestelijke taak wilde hij dicht bij het praktische leven staan. Dat betrof in een boerendorp allereerst de landbouw, die vatbaar was voor modernisering. Koppius maakte zijn gemeenteleden duidelijk dat wetenschap geen voor stadsmensen gereserveerde ivoren toren was. Als gedreven botanist maakte hij studie van rond het klooster voorkomende planten. Soorten die naar zijn mening nog niet eerder in Nederland beschreven waren stuurde hij op naar de Groninger universiteit. Deze op waarneming en onderzoek gebaseerde studie stond rechtstreeks in verband met zijn theologie. De natuur verwees naar de doelmatigheid van de Schepper.¹⁰

Koppius werkte bovendien aan een vertaling van een werk van de Zwitserse hoogleraar klassieke talen Johann Georg Müller (1759-1819).¹¹ Müller was geen bewonderaar van Napoleon, maar vond dat de Franse revolutie stimulerende elementen bevatte. De belangrijkste was het staatsburgerschap. De burgers konden zelf bijdragen aan de inrichting van hun samenleving. Die diende tegelijk rationeel en ruimdenkend te zijn. Anders dan in de wiskunde bestond er in de religie niet één exclusieve waarheid. Of liever: als die waarheid er al was, werd die weerspiegeld in miljoenen verschillende mensen. Müller bepleitte een redelijk gevoerd gesprek met joden en moslims. Hij zou graag in aanraking komen met culturen nog verder weg, zoals de Indianen in Amerika. Gedachten als deze spraken Koppius zeer aan. Een Müller-vertaling van zijn hand zou in 1803 in Groningen verschijnen.¹²

Koppius vertrok na drie jaar naar Anloo. De afscheidspraak werd op 23 maart 1800 gehouden in de Kloosterkerk, en behandelde 1 Cor. 13: 11. De gemeente diende te groeien in geloof én ontwikkeling. 'Kinderlijke' denkbeelden diende zij achter zich te laten:

Toen ik als een kind was, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overleide ik als een kind; maar wanneer ik een man geworden ben, zoo heb ik te niet gedaan hetgeen eens kinds was.¹³

⁸ J. Poelman en R. Lohman namens municipaliteit, in: Groninger Archieven (GA), archief stad Groningen (nieuw) inv.nr. 534 (beroepingen van predikanten, schoolmeesters en costers-plaatsen beginnende den 16 oktober 1765), fol. 140 r.

⁹ GA, archief hervormde gemeente Klooster Ter Apel inv.nr. 1 (protocolboek vanaf 1788). Cf. 'Wibrandus Joannes Koppius', in: J.P. de Bie e.a. (red.), *Biografisch Woordenboek van Protestantse Godgeleerden in Nederland v, 's-Gravenhage* 1943.

¹⁰ Lies Ast-Boiten, *Stad tussen Verlichting en Romantiek. Groningen 1780-1850*, Assen 2011, 193.

¹¹ Cf. Karl Schib, 'Johann Georg Müller', op: www.stadtarchiv-schaffhausen.ch/Biographien.

¹² J.G. Müller, *Viertal brieven ter bevordering van het beoefenen der Geschiedkunde, inzonderheid met betrekking tot de Staatskunde*. Uit het Hoogduits vertaald en met enige aantekeningen voorzien door W.J. Koppius, Groningen 1803.

¹³ 1 Cor. 13:11 in de Statenvertaling. 'Overleide' wil zeggen: 'overlegde'. GA, archief hervormde gemeente Klooster Ter Apel inv.nr. 1 (protocolboek vanaf 1788).